

REGISTERBLAD

Namn och datum: Curt Fredén (971030), Jeanette Erlandsson (000522), Karin Hernborg (001031)

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I HALLANDS LÄN

Områdesnummer och namn: NN 38 GRIMETON

Kommun: Varberg

Karta: 5 B NO

Läge:

Areal: 1700 ha

Naturgeografisk region: 10 södra Hallands kustland och 11 Sydsvenska höglandets och smålandsterrängens myrrika västsida

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform: Slätt med relativ höjd lägre än 20m.

Riksvärde

Geovetenskap		
--------------	--	--

Värdeomdöme: Den geologiska bildningen i området domineras av en svärm av ändmoräner avlagrade på ytan av en drumlinbildning. Formationen utgör en del av de s k Halländska kustmoränerna. I landskapet finns förhistoriska gravanläggningar och hagmarker med höga botaniska värden.

Huvudkriterier:

A Område som särskilt väl belyser landskapets utveckling.

Förutsättningar för bevarande: Alla former av täkt eller annan exploatering av israndbildningarna (ändmoräner och isälvsavlagringar) måste undvikas. Försiktig utveckling av bebyggelse. Fortsatt hävd av hagmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av täktverksamhet, minskad eller upphörd jordbruks/betesdrift, skogsplantering, nybyggnation, luftledning, vägdragningar.

Säkerställande:

Områdets huvuddrag:

”Vid Grimeton utbreder sig en av traktens märkligaste moränbildningar, vilken i grunden utgörs av en drumlin. Denna täcks av en stor mängd ändmoräner samt av yngre finkorniga sediment varför bildningens art inte helt framgår av kartbilden. Nivålinjerna visar dock klart drumlinformen. Drumlinen har en längd av ca 4 km och en bredd på 1.5 km.” ”Läget för drumlinen vid Grimeton är dock anmärkningsvärt då drumlinen byggts upp parallellt med och

mycket nära ett kraftigt bergsstup, vilket kan sägas markera gränsen mellan kustslätten och höglandet i öster. Drumlinens basala del ligger mer än 100 m lägre än markytan hos den omgivande terrängen i öster” (Påsse 1990).

Ändmoränerna på drumlinens yta uppträder i en tät svärm. De inbördes parallella ryggarna sträcker sig i NV-SO riktning och avståndet mellan dem är ställvis knappt 200 m. Sådana svärmvis uppträdande rygggar antas ha bildats som s k push moraines genom att tidigare avsatt morän skjutits upp som rygggar vid isfronten. Några av ryggarna räknas dock som isälvsavlagringar. Den mäktiga Broåsen vid Runesten hör dit, liksom den avslutande ryggen vid drumlinens spets vid Källäng.

Området består till stor del av ett öppet odlingslandskap dominerat av åkermarker. De tämligen små odlingsytorna gör dock landskapet variationsrikt. Terrängen är tvättbrädeslikt svagt kuperad genom ändmoränryggarna. Här och var finns små hagmarksrester, ofta klädda med vindtuktade ekar. En av dessa hagmarker är järnåldersgravfältet vid Högaberg som är välbetat. Floran är av torrängskaraktär med örter som tjärblomster, backtimjan, bockrot, slättergubbe, prästkrage och backsippa. En annan fin hagmark ligger mellan Hunnestad och Gårdshjärne. Vegetationen har här karaktär av dels fuktäng, dels friskhed. Värdefulla inslag i floran är granspira och klockgentiana, dessutom förekommer ljung, hirsstarr, stagg och knägräs rikligt. I drumlinens nordsluttning vid Runeberg finns ekskog och vackert belägna betesmarker.

Odlingslandskapet präglas av tiden efter laga skiftet med bl a ett stort antal vällagda stengärdesgårdar. Före laga skiftet var en stor del av området, mellan Hunnestads, Grimetons och Gödestads byar, utmark. På storskifteshandlingar från 1780-och 90-talen beskrivs dessa betesallmänningar bl a som ”steril ljungmark” och ”tuvig och ljungblandad samfälld utmark”. Ett stort antal förhistoriska gravanläggningar finns i området. Järnåldersgravfälten vid Högaberg och Broåsen tillhör Hallands största och mest varierade från denna period.

Anmärkningar:

Område nr 46 i länsstyrelsens Naturvårdsprogram för Hallands län (Varbergs kommun).

Genom objektet löper linjen av de välkända radiomasterna i Grimeton. Masterna uppfördes 1922-24 och har nyligen förklarats som byggnadsminne. Områdets Grimetonsdel är av riksintresse för kulturmiljövård (KN 14).

Ingår i länsstyrelsens program för bevarande av natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet (objekt 83-18).

Området berör område av riksintresse för kulturminnesvård nr KN 14 Grimeton.

Referenser: Påsse, T., 1990: Beskrivning till jordartskartan Varberg NO. Sveriges geologiska undersökning, ser. Ae nr 102.

Nordiska ministerrådet, 1998. Israndlinjer i Norden 1998:584 (Tema Nord).

Carsrud, L, 1997. Geologiska sevärdheter i Halland, ISBN 91-630-5322-5.

Länsstyrelsen 1997. Naturvårdsprogram för Hallands län - Varbergs kommun.